

Justitiedepartementet
Enheten för processrätt och
domstolsfrågor
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över Europeiska kommissionens förslag till direktiv om rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden och rätt att kommunicera vid frihetsberövande (KOM(2011)326)

Ju2011/5160/DOM

Kriminalvården har beretts tillfälle att lämna synpunkter på Europeiska kommissionens förslag till direktiv om rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden och rätt att kommunicera vid frihetsberövande (KOM (2011)326). Kriminalvården vill framföra följande synpunkter.

Rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden

Av förslaget följer att en misstänkt ska ha rätt att träffa sin försvarare i enrum och att längden eller frekvensen av sådana möten inte får begränsas på ett sätt som kan hindra personen från att tillvarata sitt försvar. Vidare föreslås bl.a. att försvararen ska ha rätt att närvara vid alla förhör och förhandlingar. Korrespondens, telefonsamtal och annan form av kommunikation mellan den misstänkte och försvararen som tillåts enligt nationell lag ska enligt förslaget vara konfidentiell. I förslaget anges också att försvararen ska ha rätt att kontrollera de förhållanden under vilka den misstänkte hålls frihetsberövad och ha tillgång till den platsen.

När det gäller rätten att medverka vid förhör finns idag bestämmelser om detta i 23 kap. 10 § rättegångsbalken. Det är givetvis mycket angeläget att den misstänktes försvarare tillåts närvara i så stor utsträckning som möjligt och på ett sådant sätt att den misstänkte får möjlighet att fullt ut ta tillvara sina rättigheter. Gemensamma principer som stärker denna rättighet välkomnas av Kriminalvården, eftersom detta utgör en central och grundläggande rättighet i ett rättssamhälle. Kriminalvården vill dock i sammanhanget understryka vikten av att utredningar där den misstänkte är frihetsberövad kan bedrivas snabbt och effektivt och utan onödig tidsutdräkt, i synnerhet gäller detta när den misstänkte är ålagd restriktioner. Det är enligt Kriminalvården viktigt att garantier tillskapas för att så långt som möjligt undvika att utökade rättigheter för försvarare att medverka vid olika utredningsåtgärder medför att utredningen onödigtvis fördröjs och frihetsberövandet förlängs.

I fråga om rätten för den misstänkte att träffa och kommunicera med sin försvarare i enrum finns idag regler i 21 kap. 9 § rättegångsbalken. I 3 kap. 5 § häkteslagen (2010:611) finns även en bestämmelse enligt vilken elektronisk kommunikation mellan en intagen och hans eller hennes offentliga försvarare inte får avlyssnas. Förbud mot granskning av försändelser mellan en intagen och den offentliga försvararen finns också i 3 kap. 6 § häkteslagen. Dessa regler ger mer långtgående rättigheter när det gäller en offentlig försvarare än en privat försvarare. I direktivförslaget görs dock inte skillnad mellan olika

HK**Rättsenheten**

Postadress

Besöksadress

Telefon

Fax

E-post

601 80 Norrköping

Slottsgatan 78

011-496 30 00
011-496 30 70

011-496 36 40

hk.r@kriminalvarden.se
jenny.thunholm@kriminalvarden.se

försvare, utan rätten för den misstänkte att träffa och kommunicera med försvararen i enrum gäller oavsett om det är en privat försvarare – som enligt svensk rätt inte behöver vara advokat – eller en offentlig förvarare förordnad av domstolen. Om en sådan oinskränkt rätt för en misstänkt att träffa och kommunicera i enrum även med en privat försvarare införs kan det finnas anledning att se över de lagstiftningsmässiga kvalifikationskraven avseende den som enligt svensk rätt ska få uppträda som privat försvarare.

Kriminalvården konstaterar vidare att förslaget om att en försvarare – offentlig såväl som privat – ska ha rätt att kontrollera de förhållanden under vilka den misstänkte eller tilltalade hålls frihetsberövad och ha tillgång till den platsen är en nyhet i förhållande till vad som idag gäller enligt svensk rätt. Om förslaget genomförs är det enligt Kriminalvårdens bedömning angeläget, såväl av säkerhetsskäl som av resursskäl, att det närmare klargörs i vilken omfattning sådant tillträde ska beredas försvararen och vilka utrymmen i häktet som avses. Även införandet av en rättighet av detta slag kan motivera en översyn av förutsättningarna att få uppträda som privat försvarare.

När det gäller en misstänkts rätt att ta emot besök av och tala i telefon med sin försvarare kan även nämnas att Kriminalvården givetvis arbetar för att så långt som möjligt kunna anordna sådana kontakter i den omfattning och på de tider som den misstänkte och försvararen önskar. Av resursskäl kan dock besök och telefonsamtal inte alltid genomföras helt i enlighet med parternas önskemål (se härom bl.a. JO:s beslut den 30 september 2009 i ärende 2207-2008). Om genomförandet av direktivet skulle komma att medföra att besök av försvarare för att träffa den misstänkte eller för att kontrollera förhållandena i häktet ökar väsentligt kan Kriminalvården komma att behöva ökade resurser.

Rätt att kommunicera vid frihetsberövande

När det gäller direktivets förslag om en misstänkts rätt att informera viss person och konsulär myndighet när han eller hon berövats friheten, finns i svensk rätt redan idag regler om underrättelse till närmast anhörig eller annan person som står den frihetsberövande särskilt nära (24 kap. 21 a § rättegångsbalken) samt regler om underrättelse till hemlands konsulat (lagen (1989:152) om underrättelseskyldighet m.m. när utlänningar är berövade friheten). Direktivets förslag omfattar dock en vidare krets av personer och synes även innebära en rätt för den misstänkte att själv ha direktkontakt med den av honom eller henne utvalda personen. Enligt Kriminalvårdens uppfattning är det viktigt att rätten för den misstänkte att informera viss person om frihetsberövandet kan begränsas om en sådan underrättelse kan antas vara till men för utredningen. Det kan även vara angeläget att i vissa fall begränsa rätten om kontakten kan antas vara till skada för den person som den misstänkte valt att underrätta.

Övrigt

Kriminalvården konstaterar avslutningsvis att direktivets förslag om begränsningar av möjligheten att inom ramen för det rättsliga förfarandet beakta bevisning som erhållits i strid med en misstänkts rätt till tillgång till försvarare utgör avvikelser från de i svensk rätt grundläggande principerna om fri bevisföring och fri bevisprövning (jfr 35 kap. 1 § rättegångsbalken). Enligt Kriminalvårdens uppfattning är det viktigt att dessa grundläggande processrättsliga principer tillåts upprätthållas.

Detta ärende har beslutats av generaldirektören Inga Mellgren. I handläggningen har även ställföreträdande enhetschefen Gunilla Eriksson och verksamhetsjuristen Jenny Thunholm (föredragande) deltagit.

Inga Mellgren

Jenny Thunholm

Sändlista:

Justitiedepartementet
Klient- och säkerhetsenheten
Region Stockholm